

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [JULIANE KOKOTT] SECINĀJUMI,
sniegti 2016. gada 25. februārī¹

Lieta C-559/14

Rūdolfo Meroni

(Augstākās tiesas Senāta (Latvija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Tiesu iestāžu sadarbība civillietās — Regula (EK) Nr. 44/2001 — 34. panta 1. punkts — Atteikuma pamati pagaidu aizsardzības pasākumu atzīšanai un izpildāmības pasludināšanai — Sabiedriskā kārtība (*ordre public*)

I – Ievads

1. Pēc lietas *West Tankers*², kuras centrālais jautājums bija “*antisuit injunction*”, šajā lietā Tiesa atkal saskaras ar specifisku angloamerikāņu tiesību sistēmas procesuālo jautājumu.
2. Šoreiz runa ir par “*freezing injunction*”³. Tas ir tiesas izdots rīkojums par aktīvu iesaldēšanu, kas ir pagaidu aizsardzības pasākums, kura mērķis ir novērst, ka puse, pret kuru ir vērsta izpilde, pārdod tai piederošos aktīvus, kaitējot kreditoram.
3. Šajā lietā tomēr aktīvu iesaldēšana ir vērsta ne tikai pret atbildētāju pamatlietā. Iesaldēšanas aizliegums attiecas arī uz trešajām personām, kurām ir ciešas saites ar atbildētāja īpašumu. Iesniedzējtiesa, kurai ir jālemj par iesaldēšanas rīkojuma izpildāmības deklarāciju Latvijas Republikā, uzskata, ka šī situācija rada sabiedriskās kārtības (*ordre public*) problēmas.
4. Tādējādi šī lieta dod Tiesai papildu iespēju skaidrot sabiedriskās kārtības (*ordre public*) tiesisko jēdzienu Regulas (EK) Nr. 44/2001⁴ kontekstā. Centrālais jautājums ir, vai un, ja tā, kādā mērā ir jāņem vērā ietekme uz trešās personas tiesībām kā pamats izpildāmības atzīšanas atteikumam.

II – Atbilstošās tiesību normas

A – Savienības tiesības

5. Atbilstošās Savienības tiesību normas šajā lietā ir Regulā Nr. 44/2001.

1 — Oriģinālvaloda – vācu.

2 — Spriedums *Allianz* (C-185/07, EU:C:2009:69).

3 — Iepriekš saukts arī “*Mareva injunction*”; šajā ziņā skat. spriedumu *Gambazzi* (C-394/07, EU:C:2009:219, 11. punkts).

4 — Padomes 2000. gada 22. decembra Regula par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 2001, L 12, 1. lpp., redakcijā, kas piemērojama šeit, kurā grozījumi pēdējo reizi veikti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 22. oktobra Regulu (EK) Nr. 1103/2008 (OV, L 304, 80. lpp.)).

6. Šīs regulas preambulas 18. apsvēruma formulējums ir šāds:

“[...] tiesību uz aizstāvību ievērošana nozīmē, ka atbildētājam vajadzētu būt iespējai pret izpildāmības pasludināšanas lēmumu iesniegt pārsūdzību, [...] ja viņš uzskata, ka pastāv kāds no izpildes atteikuma pamatojumiem. [...]”

7. Minētās regulas 32. pantā “spriedums”⁵ ir definēts šādi:

“Šajā regulā “spriedums” ir jebkurš spriedums, ko pieņēmusi kādas dalībvalsts tiesa, neatkarīgi no sprieduma nosaukuma, tostarp dekrēts, rīkojums, lēmums vai izpildraksts, kā arī izmaksu vai izdevumu noteikšana, ko veic tiesas ierēdnis.”

8. Atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktam “spriedumu neatzīst, ja šāda atzīšana ir acīmredzami pretrunā tās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai, kurā prasa atzīšanu”. Tas pats attiecas uz šīs regulas 34. panta 2. punktu, atbilstoši kuram spriedumu neatzīst “aizmuguriska sprieduma gadījumā – ja atbildētājam netika laikus izsniegts dokuments, ar ko celta prasība, vai līdzīgs dokuments, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību, izņemot gadījumu, ja atbildētājs nav sācis sprieduma pārsūdzēšanas procedūru, kad viņam bija iespējams to darīt”.

9. Regulas Nr. 44/2001 38. panta 1. punktā ir noteikts:

“Spriedumu, kas pieņemts un izpildāms kādā dalībvalstī, izpilda citā dalībvalstī tad, kad pēc jebkuras ieinteresētās puses pieteikuma spriedums ir pasludināts par izpildāmu šajā citā dalībvalstī.”

10. Regulas Nr. 44/2001 41. pants ir izteikts šādi:

“Spriedumu pasludina par izpildāmu, tiklīdz ir izpildītas 53. pantā minētās formalitātes [⁶], neveicot pārbaudes saskaņā ar 34. un 35. pantu. Puse, attiecībā uz kuru prasa izpildi, šajā tiesvedības stadijā nav tiesīga iesniegt nekādus paskaidrojumus pieteikuma sakarā.”

11. Atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 42. panta 2. punktam “lēmumu par izpildāmības pasludināšanu izsniedz pusei, attiecībā uz kuru prasa izpildi, pievienojot spriedumu, ja tas šai pusei jau nav izsniegts”.

12. Regulas Nr. 44/2001 43. pantā ir noteikts, ka “visas puses var pārsūdzēt lēmumu par pieteikumu pasludināt izpildāmību.

13. Saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 45. panta 1. punkta pirmo teikumu “tiesa, kurā pārsūdzība ir iesniegta saskaņā ar 43. pantu [...], atsakās pasludināt izpildāmību vai atceļ to, vienīgi pamatojot to ar kādu no 34. un 35. pantā noteiktajiem iemesliem”.

B – *Latvijas tiesības*

14. Atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.

15. Latvijas Satversmes 105. pantā ir noteikts, ka īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu.

5 — Šī definīcija būtībā ir tāda pati kā 1968. gada 27. septembra Konvencijas par jurisdikciju un tiesas spriedumu izpildi civillietās un komercietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.; turpmāk tekstā – “Briseles konvencija”) 25. pantā esošā.

6 — Uzrādāma tostarp ir izpildāmā sprieduma kopija.

III – Pamatlietas apstākļi un prejudiciālie jautājumi

16. Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatā ir tiesisks strīds par *High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court)* (Apvienotā Karaliste) 2013. gada iesaldēšanas rīkojuma pasludināšanu par izpildāmu Latvijas Republikā.

17. Ar šo iesaldēšanas rīkojumu A. L. tika aizliegts atsavināt aktīvus, kas tieši vai netieši pieder viņam. Aizliegums attiecas uz viņa daļību Latvijas sabiedrībā VB. A. L. ir tieši saistīts ar šo sabiedrību tikai ar vienu akciju. Kā norāda iesniedzējtiesa, viņš tomēr ir “patiesā labuma guvējs”⁷ no akcijām vismaz vienā citā sabiedrībā (turpmāk tekstā – “Y”), kurai savukārt ir būtiska daļība VB.

18. R. Meroni pieder pie Y vadības. Sakarā ar arestu, ko Latvijas Ģenerālprokuratūra uzlika 2007. gadā, viņš darbojas kā mantas glabātājs⁸ attiecībā uz akcijām sabiedrībā Y, patiesā labuma guvējs no kurām ir A. L.

19. Aplūkots aktīvu iesaldēšanas rīkojums atbilstoši tā 6. punktam attiecas uz “visu VB līdzdalību neatkarīgi no tā, vai tā ir uz paš[a] [A. L.] vārda vai nē”. Atbilstoši Anglijas tiesībām par šo rīkojumu var tikt celta prasība. Trešās personas, kas nav puses tiesvedībā Anglijā, kurām iesaldēšanas rīkojums tika izsniegts, arī var lūgt tā grozīšanu vai atcelšanu⁹, bet tām ir jāņem vērā aizliegums, ja tas tiem ir ticis izsniegts¹⁰. Kas attiecas uz aktīviem, kas atrodas ārpus Anglijas un Velsas, šīm trešajām personām tomēr nav liegts turpināt pildīt pienākumus, kas tām noteikti ar līgumu vai citādi, un ievērot valsts rīkojumus¹¹. Atbilstoši 22. punktam (“Personas, kurām jānodod šis rīkojums”) aktīvu iesaldēšanas rīkojums tiek izsniegts ne tikai atbildētājiem, bet arī “[..] 7. punktā uzskaitītajām [..] sabiedrībām”, tajā skaitā VB. Bez iepriekšēja paziņojuma “izpilde ārvalstīs” būtu iespējama tikai tiktāl, “ciktāl tas pieļaujams attiecīgajās jurisdikcijās”¹².

20. Sabiedrības VB un Y nebija puses tiesvedībā *High Court of Justice*, kurā tika pasludināts aktīvu iesaldēšanas rīkojums pret A. L. Iesniedzējtiesai nav ziņu par to, vai rīkojums ir ticis tām izsniegts vai paziņots¹³. Turklāt no iesniedzējtiesas nolēmuma skaidri neizriet, vai A. L. tika uzklausīts, pirms Anglijas tiesa pasludināja spriedumu. Tomēr šāda norāde aktīvu iesaldēšanas rīkojumā “neierobežojot [L.] kunga argumentus, ka viņam nav nekādas līdzdalības, tiešas vai netiešas, nevienā no [attiecīgajiem] aktīviem”¹⁴, liek domāt, ka viņš pirms tam ir ticis uzklausīts.

21. Pirmajā instancē 2013. gadā aktīvu iesaldēšanas rīkojums tika atzīts par izpildāmu Latvijā pret A. L., un šī izpildāmības deklarācija apelācijas instancē tika apstiprināta, tādējādi A. L. tika aizliegts atsavināt akcijas, kas viņam tieši vai netieši pieder sabiedrībā VB, mazināt to vērtību vai uzticēt trešajām personām veikt šīs darbības.

22. R. Meroni blakussūdzība, kas ir iesniegta iesniedzējtiesai, ir vērsta pret šo rīkojuma pasludināšanu par izpildāmu Latvijā. Viņš uzskata, ka aktīvu iesaldēšanas rīkojums liedzot sabiedrībai Y, akcionārei, īstenot savas balsstiesības sabiedrībā VB. Tas esot pamattiesību uz īpašumu aizskārums, jo sabiedrība neesot tikusi uzklausīta tiesvedībā Anglijā. Tā tiekot pārkāptas tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu.

7 — Iesniedzējtiesa neprecizē, kas būtu jāsaprot ar “patiesā labuma guvēja” tiesisko statusu un vai ar to ir domāta fidūcija vai tikai reāla iespēja īstenot īpašnieka ietekmei līdzīgu ietekmi.

8 — Iesniedzējtiesas nolēmuma 3. punktā viņš ir norādīts kā “kriminālprocesā arestētās A. L. mantas glabātājs”, Apvienotās Karalistes rakstveida apsvērumu 9. punktā – kā “bailee of property of [A. L.]”.

9 — Skat. aktīvu iesaldēšanas rīkojuma 13. punktu.

10 — Skat. aktīvu iesaldēšanas rīkojuma 15. punktu “Puses, kas nav pieteicēji un atbildētāji”. Neizpildes gadījumā tiek piemēroti bargi sodi par “contempt of court” [“necienīgu izturēšanos pret tiesu”].

11 — Skat. aktīvu iesaldēšanas rīkojuma 20. punktu.

12 — Skat. aktīvu iesaldēšanas rīkojuma 21. punktu.

13 — Iesniedzējtiesas nolēmuma 10.2.5. punkts.

14 — Aktīvu iesaldēšanas rīkojuma 1. punkts.

23. Šādos apstākļos iesniedzējtiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- 1) Vai Brisele I regulas 34. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka ārvalsts tiesas nolēmuma atzīšanas procedūras ietvaros pamatlietā neiesaistītu personu tiesību aizskārums var būt par pamatu Brisele I regulas 34. panta 1. punktā paredzētās sabiedriskās kārtības klauzulas piemērošanai un ārvalsts nolēmuma atzīšanas noraidīšanai daļā, kas attiecas uz pamatlietā neiesaistītu personu?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai Hartas 47. pants ir interpretējams tādējādi, ka tajā ietvertie taisnīgas tiesas principi pieļauj pagaidu aizsardzības pasākumu noteikšanas kārtībā ierobežot personas īpašuma tiesības tādā tiesvedības procesā, kurā persona nav iesaistīta par lietas dalībnieku, bet kurā paredzēts, ka ikvienam, kuru ietekmē nolēmums par pagaidu aizsardzības pasākumiem, ir tiesības jebkurā laikā vērsties tiesā, lai grozītu vai atceltu tiesas nolēmumu, un kurā nolēmuma paziņošana ieinteresētajām personām ir nodota pieteicēju ziņā?”

IV – Juridiskais vērtējums

A – Ievada apsvērumi

24. Piemērojot kompetenču sadali starp Tiesu un valsts tiesu, Tiesai nav kompetences attiecībā uz valsts tiesvedību un principā valsts tiesai ir jāvērtē prejudiciālo jautājumu būtiskums strīda atrisināšanā. Tomēr, lai labāk saprastu šo lietu, ir vērts norādīt divas procesuālo tiesību īpatnības, jo tās var būt būtiskas attiecībā uz prejudiciālo jautājumu būtiskumu nolēmuma pasludināšanā.

25. Pirmkārt, atbilstoši iesniedzējtiesas izklāstītajiem faktiem tiesvedībā Latvijā R. Meroni acīmredzot rīkojas savā vārdā. Tomēr attiecīgais aktīvu iesaldēšanas rīkojums acīmredzami skar nevis paša R. Meroni īpašumtiesības, bet gan A. L., kura īpašumu viņš glabā, īpašumtiesības. Šādā ziņā R. Meroni, šķiet, tomēr ir jāuzskata par to “tiesību valdītāju, kuru patiesā labuma guvējs ir [A. L.]”¹⁵, tādēļ arī attiecībā uz viņu prejudiciālie jautājumi būtu jāuzskata par būtiskiem strīda atrisināšanai.

26. Otrkārt, no iesniedzējtiesas rīkojuma nav skaidri redzams, kad tieši attiecīgais aktīvu iesaldēšanas rīkojums ticis izsniegts A. L. vai R. Meroni. Tiesai sniegtās norādes tomēr katrā ziņā ļauj domāt, ka šī izsniegšana, no kuras ir atkarīga rīkojuma iedarbība, ir notikusi. Pirmkārt, pašā aktīvu iesaldēšanas rīkojuma 22. punktā jau ir noteikta paziņošana atbildētājiem. Otrkārt, pirmās instances tiesa Latvijā jau ir nospriedusi par rīkojuma pasludināšanu par izpildāmu, un, vēlākais, šajā tiesvedības posmā nolēmums atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 42. panta 2. punktam bija jāpaziņo A. L., kura vārdā R. Meroni rīkojas kā viņa mantas glabātājs. Arī šādā ziņā prejudiciālie jautājumi nav uzskatāmi par nebūtiskiem strīda atrisināšanā vai hipotētiskiem attiecībā uz R. Meroni.

B – Prejudiciālie jautājumi

27. Ar pirmo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa lūdz interpretēt Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktu, bet ar otro jautājumu, ko tā uzdod gadījumā, ja uz pirmo jautājumu tiktu sniegta apstiprinoša atbilde, tā lūdz interpretēt Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu.

28. Tomēr, ņemot vērā, ka pamattiesību aizskārums Hartas nozīmē radītu sabiedriskās kārtības pārkāpumu Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punkta izpratnē¹⁶, abi jautājumi var tikt izskatīti kopā.

15 — Skat. šajā ziņā aktīvu iesaldēšanas rīkojuma 3. un 8. punktu.

16 — Šajā ziņā skat. spriedumus *Krombach* (C-7/98, EU:C:2000:164, 38. un 39. punkts) un *Gambazzi* (C-394/07, EU:C:2009:219, 28. punkts), kā arī manus secinājumus lietā *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-302/13, EU:C:2014:2046, 74. punkts).

29. Ar prejudiciālajiem jautājumiem iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai ar dalībvalsts tiesas izdotu aktīvu iesaldēšanas rīkojumu, kurš kā pagaidu aizsardzības līdzeklis ticis pasludināts, netiekot uzklautām visām personām, kuru tiesības varētu tikt skartas ar šo rīkojumu, tiek pārkāpta sabiedriskā kārtība izpildes valstī vai Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants, ja visas personas, kuras skar nolēmums, var ikvienā brīdī lūgt izcelsmes valsts tiesai grozīt vai atcelt tiesas nolēmumu.

30. Tomēr vispirms ir jāpārbauda, vai attiecīgais aktīvu iesaldēšanas rīkojums tiešām ir “spriedums” Regulas Nr. 44/2001 32. panta¹⁷ izpratnē, jo tikai šādā gadījumā aktīvu iesaldēšanas rīkojuma kā pagaidu aizsardzības līdzekļa atzīšana un izpilde var tikt novērtēta atbilstoši šajā regulā teiktajam.

31. Spriedumā lietā *Denilauler*¹⁸, kas pasludināts Briseles konvencijas kontekstā, Tiesa jēdzienu “spriedums” attiecībā uz pagaidu aizsardzības pasākumiem, neraugoties uz šī jēdziena plašo definīciju, interpretēja šauri un noliedza, ka Francijā pasludināts apķīlāšanas lēmums, kas ticis pasludināts, *vienlaicīgi gan* neuzklausot atbildētāju, pret kuru tika vērsta izpilde Vācijā, *gan* iepriekš neizsniedzot viņam to, būtu izpildāms Vācijā¹⁹. Kas attiecas uz šeit izskatāmo lietu, šādā ziņā nav šaubu. Proti, kā esmu izklāstījusi, ir jāievēro princips, ka aktīvu iesaldēšanas rīkojums ir ticis vismaz izsniegts A. L. vai viņa [mantas] glabātājam un ka tiesvedībā Anglijā ir notikusi iepriekšēja uzklautāšana. Tādēļ aplūkots aktīvu iesaldēšanas rīkojums ir “spriedums” pat sprieduma *Denilauler* šaurajā nozīmē. Tāpēc nav jāpārbauda, vai jēdzienam “spriedums” ir piemērojamas mazāk stingras prasības atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 kritērijiem salīdzinājumā ar Briseles konvenciju, par kuru bija spriedums *Denilauler*. Pilnības labad tomēr ir jānorāda, ka Regulas nr. 44/2001 kontekstā pastāv elementi, kas runā par labu labvēlīgākai attieksmei pret atzīšanu²⁰. Lai gan atbilstoši Briseles konvencijas formulējumam vēl varēja tikt atteikta atzīšana, ja dokuments, ar ko ierosina lietu, nebija pienācīgi vai termiņā izsniegts atbildētājam, atbilstoši Regulai Nr. 44/2001 tas vairs nevar būt atteikuma pamats, neraugoties uz neizsniegšanu, ja attiecīgā persona nav cēlusi prasību sprieduma izcelsmes valstī, lai gan tā ir varējusi to darīt²¹. Kas attiecas uz pagaidu aizsardzības pasākumiem, tas nozīmē, ka, ja izcelsmes valstī (kā šajā lietā) ir iespējams celt prasību pret īstenojamo pasākumu, atbilstoši Regulai Nr. 44/2001 būtu saskanīgi to uzskatīt par tādu, kas varētu tikt atzīts, ja atbildētājs nav iesniedzis nacionālu prasību, lai gan viņš varēja to darīt.

32. Tādēļ, tā kā tāds aktīvu iesaldēšanas rīkojums, par kādu ir pamattiesvedība, principā var tikt atzīts par izpildāmu atbilstoši Regulai Nr. 44/2001, turpmākajā izklāstā ir jānosaka, vai šajā lietā sabiedriskās kārtības apsvērumi liedz noteikt šādu pasludināšanu par izpildāmu.

1) *Ordre-public* klauzula Tiesas judikatūrā

33. Tiesa ir šauri interpretējusi atzīšanas un izpildes šķēršļus²². Esmu jau aplūkojusi judikatūru šajā jautājumā²³ un, lai neatkārtotos, aprobežošos ar īsu pamatideju izklāstu.

17 — Attiecībā uz agrāko tiesisko situāciju un Konvencijas par jurisdikciju un tiesas spriedumu izpildi civillietās un komercietās (Briseles konvencija) 25. pantu skat. manus secinājumus lietā *Gambazzi* (C-394/07, EU:C:2008:748, 20.–30. punkts).

18 — Spriedums *Denilauler* (125/79, EU:C:1980:130, 2., 7., 8., 17. un 18. punkts).

19 — Ir interesanti konstatēt, ka sprieduma vācu valodas (kas kā tiesvedības valoda ir oriģinālvaloda) redakcijas 17. un 18. punkts atšķiras no franču valodas teksta tādā ziņā, ka šajā redakcijā “sprieduma” statusam ir nepieciešams *kumulatīvs* aicinājums ierasties tiesā un izsniegšana, lai gan vācu valodas redakcija liek domāt, ka “sprieduma” statuss zūd jau tad, ja nav uzaicinājuma ierasties tiesā *vai* izsniegšanas. Vācijas *Bundesgerichtshofs* (Vācijas Federālā tiesa) apdomīgā judikatūra (skat. tostarp 2006. gada 21. decembra spriedumu, *Az. IX ZB 150/05*, kas publicēts citu starpā *RIW* 2007, 217. lpp.), atbilstoši kurai, lai ārvalstis pasludināti pagaidu aizsardzības pasākumi tiktu atzīti Vācijā, izcelsmes valstī ir jānorisinās uz sacikstes principa balstītai tiesvedībai, iespējams, balstās šādā valodu redakciju atšķirībā.

20 — Skat. šajā ziņā Leible: Rauscher, *EuZPR/EuIPR*, Brisele I-VO, 3. izdevums, 2011, 32. pants, 12.a punkts.

21 — Skat. šajā ziņā spriedumu *ASML* (C-283/05, EU:C:2006:787, 18.–21. punkts).

22 — Skat. šajā ziņā spriedumus *Hoffmann* (145/86, EU:C:1988:61, 21. punkts), *Hendrikman* un *Feyen* (C-78/95, EU:C:1996:380, 23. punkts), *Krombach* (C-7/98, EU:C:2000:164, 21. punkts), *Renault* (C-38/98, EU:C:2000:225, 26. punkts), *Apostolides* (C-420/07, EU:C:2009:271, 55. punkts) un *Trade Agency* (C-619/10, EU:C:2012:531, 49. punkts).

23 — Secinājumi lietā *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-302/13, EU:C:2014:2046, 71. un nākamie punkti).

a) Vispārīgie principi

34. Dalībvalstis, protams, principā saglabā brīvību atbilstoši savas valsts izpratnei noteikt *ordre public* jēdziena prasības. Tomēr Tiesa kontrolē robežas, kurās dalībvalsts tiesa var izmantot šo jēdzienu²⁴.

35. Tiesas nolēmuma atzīšana nevar tikt atteikta tādēļ vien, ka pastāv atšķirība starp sprieduma izcelsmes valsts tiesas piemēroto tiesību normu un to tiesību normu, kuru būtu piemērojusi tās dalībvalsts tiesa, kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu, ja šī tiesa būtu izskatījusi minēto lietu²⁵. Atsaukšanās uz sabiedriskās kārtības klauzulu, kas ietverta Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktā, ir pieļaujama tikai tad, ja citā dalībvalstī pieņemta nolēmuma atzīšana būtu nepieļaujamā pretrunā valsts, kurā atzīšana prasīta, tiesību sistēmai, jo tādējādi tiktu aizskarts kāds no pamatprincipiem. Lai ievērotu Regulas Nr. 44/2001 36. pantā un 45. panta 2. punktā ietverto aizliegumu pēc būtības pārskatīt jebkādu citā dalībvalstī pieņemtu spriedumu, šādam aizskārumam ir jābūt acīmredzamam tādas tiesību normas pārkāpumam, kura tiek uzskatīta par būtisku tās valsts tiesību sistēmā, kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu, vai arī tādu tiesību pārkāpumam, kuras šajā tiesību sistēmā ir atzītas par pamattiesībām²⁶.

b) *Ordre public* un procesuālās garantijas

36. Tiesa 2015. gada 16. jūlijā vēlreiz apstiprināja šo pieeju spriedumā *Diageo Brands*²⁷ un turklāt izklāstīja savu viedokli par to, cik lielā mērā tas, ka dalībvalsts nolēmums ir acīmredzami pretrunā Savienības tiesībām un ir ticis pasludināts, pārkāpjot procesuālās garantijas, ir atzīšanas atteikuma pamatojums atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktam.

37. Tiesa šajā ziņā ir nospriedusi, ka Savienības tiesību pārkāpuma gadījumā uz sabiedriskās kārtības klauzulu ir iespējams atsaukties tikai tad, ja minētās kļūdas tiesību piemērošanā rezultātā attiecīgā nolēmuma atzīšana valstī, kurā atzīšana prasīta, tiktu acīmredzami pārkāpta būtiska tiesību norma Savienības un tātad arī minētās dalībvalsts tiesību sistēmā²⁸. Attiecībā uz procesuālo garantiju pārkāpumu Tiesa turklāt noteica, ka, “ja vien nerodas īpaši apstākļi, kuru dēļ ir pārāk sarežģīti vai neiespējami izmantot izcelsmes dalībvalstī pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus, attiecīgajām personām ir jāizmanto visi šajā [izpildāmā sprieduma izcelsmes] dalībvalstī pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi, lai jau iepriekš novērstu sabiedriskās kārtības pārkāpumu [valstī, kurā lūgta izpilde]”²⁹. Tādējādi Tiesa atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktam ir uzlikusi vērā ņemamu pienākumu tiem, kurus apdraud izpilde, – parādnieks nevar palikt pasīvs un gaidīt, ka attiecīgā gadījumā varēs atsaukties uz procesuāliem trūkumiem izcelsmes valstī tikai procedūrā par pasludināšanu par izpildāmu. Tieši pretēji – viņam, uzzinot par attiecīgo nolēmumu, ir jārikojas pašam un jāaizstāvas ar prasības pamatiem, kas viņam ir pieejami izcelsmes valstī³⁰.

38. Spriedumā *Diageo Brands* ir runāts par to pašu, par ko ir runāts Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2014. gada 25. februāra spriedumā³¹, kas, ir interesanti norādīt, skar Latviju tāpat kā šī lieta.

24 — Spriedumi *Krombach* (C-7/98, EU:C:2000:164, 23. punkts), *Renault* (C-38/98, EU:C:2000:225, 28. punkts), *Apostolides* (C-420/07, EU:C:2009:271, 57. punkts), *Trade Agency* (C-619/10, EU:C:2012:531, 49. punkts) un *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-302/13, EU:C:2014:2319, 47. punkts).

25 — Spriedumi *Krombach* (C-7/98, EU:C:2000:164, 36. punkts), *Renault* (C-38/98, EU:C:2000:225, 29. punkts), *Apostolides* (C-420/07, EU:C:2009:271, 58. punkts), *Trade Agency* (C-619/10, EU:C:2012:531, 50. punkts) un *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-302/13, EU:C:2014:2319, 48. punkts).

26 — Spriedumi *Krombach* (C-7/98, EU:C:2000:164, 37. punkts), *Renault* (C-38/98, EU:C:2000:225, 29. punkts), *Gambazzi* (C-394/07, EU:C:2009:219, 27. punkts), *Apostolides* (C-420/07, EU:C:2009:271, 59. punkts), *Trade Agency* (C-619/10, EU:C:2012:531, 51. punkts) un *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-302/13, EU:C:2014:2319, 49. punkts).

27 — Spriedums *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471).

28 — Spriedums *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471, 50. punkts).

29 — Spriedums *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471, 64. punkts).

30 — Šajā ziņā skat. spriedumu *Apostolides* (C-420/07, EU:C:2009:271, 80. punkts).

31 — ECT spriedums Avotiņš pret Latviju (ECLI:CE:ECHR:2014:0225JUD001750207, it īpaši 51. un nākamie punkti).

39. Minētajā lietā Eiropas Cilvēktiesību tiesai ECPAK 6. panta³² un tiesību uz taisnīgu lietas izskatīšanu gaismā bija jāspriež, vai pārkāpumi, uzsākot tiesvedību Kiprā, varēja tikt apstrīdēti pēc tam, kad aizmuguriski tika pasludināts spriedums par pasludināšanu par izpildāmu. Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punkts nepieļauj šādu šķērsli izpildāmībai, ja atbildētājs – kā tas bija Eiropas Cilvēktiesību tiesai iesniegtajā lietā – “[nav] uzsācis sprieduma pārsūdzēšanas procedūru, kad to bija iespējams darīt”. ECT uzskata, ka šāds secinājums atbilst arī Eiropas Cilvēktiesību konvencijai, bet uzsver, ka atbildētājs valsts tiesvedībā, kas tajā norisinās, ir ieguldījumu konsultants un tādēļ viņam noteikti netrūkst profesionālas pieredzes. Lai arī izpildāmajā spriedumā nebija nekādu norāžu par pieejamajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, varēja tomēr tikt sagaidīts, ka viņš iepazīsies ar Kiprā pieejamajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem un, uzzinājis par šo spriedumu, uzsāks tiesvedību tur. Viņš neuzrādīja pierādījumus par neesošiem vai neiedarbiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

40. Tomēr šī lieta vēl nav izskatīta līdz galam, jo pēc 2014. gada 25. februāra sprieduma tā tika nodota Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielajai palātai, kura vēl nav pasludinājusi spriedumu. Šobrīd, balstoties uz pasludināto spriedumu, ir tomēr jāuzskata, ka parādniekam, kuram netrūkst profesionālas pieredzes, ir būtisks pienākums sadarboties attiecībā uz savu materiālo un procesuālo tiesību novērtēšanu; ja viņš nepilda šo pienākumu, viņš velti atsaucas uz ECPAK 6. pantu.

2) Judikatūras principu piemērošana izskatāmajā lietā

41. Papildus sākotnēji aplūkotajam jautājumam, vai atbilstoši judikatūrai šajā lietā ir *ordre public* pārkāpums, lai sniegtu iesniedzējtiesai noderīgu atbildi, ir jāpārbauda, kurš var celt iebildumus par apgalvotu *ordre public* pārkāpumu strīdā par pasludināšanu par izpildāmu un vai šis pamats ļauj arī atsaukties uz apgalvotām trešo personu tiesībām.

a) *Ordre public* pārkāpuma esamība pamatlietā

42. Pamatlietā prasītājs norāda, ka izpildes atzišana skar “trešo personu īpašuma tiesības”³³. Ar “trešajām personām” viņš, pirmkārt, saprot sabiedrību Y, jo A. L. šajā sabiedrībā, kuras tiesības tiekot skartas ar aktīvu iesaldēšanas rīkojumu, esot “tikai mantiskas intereses”³⁴ un viņš neesot patiesais akcionārs.

43. Tomēr aktīvu iesaldēšanas rīkojums ir *ad personam* adresēts A. L. un tikai netieši skar sabiedrības un aktīvus, kurus viņš ekonomiski kontrolē. Galu galā tajā A. L. ir noteikts atturēties no jebkādas rīcības, kas varētu tieši vai netieši samazināt VB mantu, un dot rīkojumus viņa kontrolēto sabiedrību pārvaldes institūcijām³⁵.

44. Kādā mērā šis aizliegums būtu pretrunā pamatvērtībām, uz kurām balstās Latvijas materiālās tiesības vai procesuālās tiesības, nav uzreiz skaidrs, jo Latvijas tiesību sistēma, kā to atzīst iesniedzējtiesa, ļauj pasludināt tiesas nolēmumus par pagaidu aizsardzības pasākumiem, neuzklausot visus lietas dalībniekus³⁶.

45. Turklāt Anglijā pasludinātajā aktīvu iesaldēšanas rīkojumā, par ko ir šis strīds, tā izpildei ārvalstīs, it īpaši attiecībā uz trešajām personām, kas nav puses tiesvedībā Anglijā, nav paredzēti jebkādi neatgriezeniski obligāti pasākumi. Tieši pretēji – aktīvu iesaldēšanas rīkojumā ir paredzētas juridiskās sekas ārvalstīs reģistrētām trešajām personām – proti, A. L. kontrolētām sabiedrībām – tikai ar

32 — Šī norma atbilst Pamattiesību hartas 47. pantam. Atbilstoši tās 52. panta 3. punktam 47. panta interpretācijā ir būtiska ECPAK 6. panta interpretācija; šajā ziņā skat. manus secinājumus lietā *Schindler Holding u.c./Komisija* (C-501/11 P, EU:C:2013:248, 21.–24. punkts).

33 — Iesniedzējtiesas nolēmuma 8. punkts.

34 — Iesniedzējtiesas nolēmuma 8. punkts.

35 — Skat. aktīvu iesaldēšanas rīkojuma 9. punktu.

36 — Iesniedzējtiesas nolēmuma 10.2.4. punkts.

stingriem nosacījumiem: pirmkārt, tiesiskās sekas nevar rasties bez iepriekšējas paziņošanas, ciktāl tas pieļaujams attiecīgajās jurisdikcijās³⁷; otrkārt, ikviena persona, kurai izsniegts šis rīkojums, var lūgt tā grozīšanu vai atcelšanu³⁸, un, treškārt, neatkarīgi no aktīvu iesaldēšanas rīkojuma līgumisko saistību izpildei ārvalstīs vēl arvien ir jābūt iespējamai³⁹.

46. Aplūkoto aktīvu iesaldēšanas rīkojumu raksturo, pirmkārt, fakts, ka tajā ir ņemtas vērā procesuālās īpatnības valstī, kurā ir lūgta izpilde (piemēram, paziņošanas kārtība), un, otrkārt, tajā skartajām personām ir atstāta būtiska rīcības brīvība, tajā skaitā pēc izsniegšanas. Ja, piemēram, atbilstoši akcionāru lēmumam sabiedrībai Y zināmos apstākļos ir jāīsteno savas tiesības VB akcionāru kopsapulcē iepriekš noteiktā veidā, šķiet, ka aktīvu iesaldēšanas rīkojumā, kas neskar uzņemtās saistības, tas nekādi nav liegts.

47. Ņemot to vērā, nešķiet, ka *aktīvu iesaldēšanas rīkojuma dēļ* trešās personas, kas nav bijušas puses tiesvedībā, tiktu būtiski apklusinātas, kam varētu būt nozīme *ordre public* aspektā. Ja tāda trešā persona, kas nav bijusi puse tiesvedībā, kā sabiedrība Y varētu tikt uzskatīta par tādu, uz kuru attiecas aktīvu iesaldēšanas rīkojums, tas tā būtu tādēļ, ka, pirmkārt, A. L. ir “patiesā labuma guvējs” tajā, otrkārt, valsts, kurā tiek lūgta izpilde, šķiet, atzīst šādu tiesisko statusu⁴⁰ un, treškārt, izcelsmes valsts tiesības pieļauj aktīvu iesaldēšanas rīkojumu ar šādām sekām. Ja šāds rīkojums ietver jebkādu sabiedrības, kas nav bijusi puse tiesvedībā, pamattiesību aizskārumu, tas nekādā ziņā nav ļaunprātīgi, bet gan ir tiesiski pamatoti.

48. Turklāt, ciktāl aktīvu iesaldēšanas rīkojumā minētās trešās personas, ja nepieciešams, var celt prasību par rīkojumu un turklāt šīs trešās personas ir kapitālsabiedrības, proti, tām netrūkst profesionālās pieredzes, neviens procesuālo tiesību elements arī neuzrāda *ordre public* pārkāpumu. Tas tā ir vismaz tiktāl, ciktāl nav nepārvaramu šķēršļu celt prasību Anglijā, atbilstoši dalībvalstu tiesu savstarpējas uzticēšanās principam, izpaliekot konkrētām norādēm par pretējo⁴¹.

49. Savukārt no jau minētā sprieduma *Diageo Brand* var tikt secināts, ka ir jāizmēģina visi tiesību aizsardzības līdzekļi izcelsmes valstī, pirms valstī, kurā tiek lūgta izpilde, var tikt celts *ordre public* iebildums. Šī premisa atbilst arī nesenākai Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai par ECPAK 6. pantu, kura saturs atbilst Hartas 47. panta saturam. Ja šie spriedumi tiktu piemēroti šai lietai, nebūtu uzskatāms, ka pastāv *ordre public* pārkāpums, jo vēl nav izsmelti visi tiesību aizsardzības līdzekļi izcelsmes dalībvalstī.

50. Visbeidzot, Tiesai šajā lietā nav jāvērtē, vai, kā to apgalvo arī R. Meroni, aktīvu iesaldēšanas rīkojuma saturs ir ļoti neprecīzs, lai atbilstoši tam Latvijā noteiktu pagaidu aizsardzības pasākumus. Šis nav jautājums, kas ir aplūkojams atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktam saistībā ar pasludināšanu par izpildāmu.

51. Tas drīzāk ir izpildes tiesību, kuras vēl ir dalībvalstu ziņā, jautājums. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu savukārt skar tikai jautājumu par pasludināšanu par izpildāmu, kas ir pirms izpildes. Citiem vārdiem sakot, tas, ka spriedums tiek atzīts par izpildāmu, vēl noteikti nenozīmē, ka tas var noteikti tikt īstenots ar tiem pašiem izpildes instrumentiem, kādi ir pieejami izcelsmes valstī. Tam, vai ir iespējama

37 — Aktīvu iesaldēšanas rīkojuma 21. punkts.

38 — Aktīvu iesaldēšanas rīkojuma 13. punkts.

39 — Aktīvu iesaldēšanas rīkojuma 20. punkts.

40 — Iesniedzējtiesas nolēmuma 8. punktā ir skaidri norādīts uz “A. L. [...] patiesā labuma guvēja tiesīb[u] Nīderlandes sabiedrībā [Y]” turējumu.

41 — Ar neapstiprinātu R. Meroni apgalvojumu viņa rakstveida apsvērumu 21. un nākamajos punktos, ka Anglijas tiesām ir pārāk liela rīcības brīvība, šeit nav pietiekami.

pasludināšana par izpildāmu, ir būtiski zināt, vai sprieduma izcelsmes valstī ir izpildāms nolēmums⁴², kas šajā lietā, domājams, tā ir. Bet, kad ir runa par izpildes procedūru uzsākšanu, var tikt celtas citas (nacionālās) prasības un iebildumi pēc pasludināšanas par izpildāmu – kā šeit eventuāli norāda R. Meroni –, kā to ir atzinusi arī Tiesa, tostarp spriedumā *Prism Investments*⁴³.

52. No iepriekš minētā izriet, ka Savienības tiesību perspektīvā tādā lietā, par kādu ir pamatlieta, nav acīmredzama valsts, kurā lūgta izpilde, tiesību sistēmas pamatprincipu pārkāpuma, kas radītu nepieņemamas sekas, ja aktīvu iesaldēšanas rīkojums tiktu atzīts par izpildāmu, un tādēļ *ordre public* pārkāpuma esamība ir noraidāma.

b) Atsaukšanās uz trešo personu tiesībām pasludināšanas par izpildāmu tiesvedībā

53. Tomēr, pat ja šāds *ordre public* pārkāpums pastāvētu attiecībā uz trešām personām – šajā gadījumā sabiedrību Y – R. Meroni, kurš, kā norādīts iesniedzējtiesas nolēmumā, tiesvedībā Latvijā pārstāv A. L. tiesības, nevarētu sūdzēties par šādu pārkāpumu, ceļot prasību un apstrīdot aktīvu iesaldēšanas rīkojuma izpildāmību attiecībā pret A. L.

54. No Regulas Nr. 44/2001 sistēmas ir skaidrs, ka tiesa, kas izskata pieteikumu par pasludināšanu par izpildāmu, pēc savas ierosmes nepārbauda, vai attiecīgais spriedums atbilst *ordre public*, bet tieši puse, pret kuru tiek lūgta izpilde, var celt iebildumus par pasludināšanu par izpildāmu *tiesību uz aizstāvību ievērošanas* aspektā atbilstoši Regulas preambulas 18. apsvērumam. Ņemot to vērā, šai sistēmai būtu pretrunā, ja parādnieks, attiecībā pret kuru ir lūgta izpilde, šajā ziņā varētu atsaukties uz trešo personu tiesisko situāciju, it īpaši, ja šīs trešās personas pašas nav uzsākušas tiesvedību par pasludināšanu par izpildāmu vai attiecīgais spriedums tām nav pat izsniegts.

55. Tāda pati pieeja tika ieteikta Tiesas spriedumā *Draka NK Cables u.c.*⁴⁴, kurā persona, kura nebija tiesvedības puse, bet bija kreditors pusei, pret kuru tika lūgta izpilde, nevarēja piedalīties tiesvedībā par sprieduma izpildi (tostarp ar mērķi traucēt konkurējošo kreditoru uzsāktu izpildi). Strīda aprobežošana ar tiesvedības pusēm, kā to prasa Tiesa, tiktu apieta tad, ja tām tiktu ļauts atsaukties uz trešo personu tiesībām tiesvedībā par Regulas Nr. 44/2001 43. un nākamajiem pantiem.

56. Ciktāl R. Meroni neuzsāk tiesvedību sabiedrības Y vārdā, par ko nekas neliecina, viņš nevar atsaukties uz “trešo personu tiesībām” tiesvedībā par pasludināšanu par izpildāmu. Tādēļ, pat ja tie būtu labi pamatoti, R. Meroni *ordre public* apsvērumi pamattiesvedībā ir nebūtiski, jo ar tiem tiek veikta atsauce uz trešo personu, kuras nav tiesvedības puses, tiesībām.

V – Secinājumi

57. Ņemot vērā iepriekš minēto, iesaku Tiesai uz prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Ar dalībvalsts tiesas izdotu aktīvu iesaldēšanas rīkojumu kā pagaidu aizsardzības pasākumu, kas ticis pasludināts, pirms tam neuzklausot visas personas, kuru tiesības varētu tikt skartas ar šo aktīvu iesaldēšanas rīkojumu, netiek pārkāpts Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punkts vai Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants, ja jebkurai personai, kuru skar šis nolēmums, ir tiesības jebkurā brīdī lūgt izcelsmes valsts tiesu grozīt vai atcelt šo tiesas nolēmumu.

Tiesvedībā par pasludināšanas par izpildāmu apstrīdēšanu var tikt veikta atsauce vienīgi uz personas, kas to apstrīd, tiesībām, nevis uz trešo personu tiesībām.

42 — Spriedums *Coursier* (C-267/97, EU:C:1999:213, 23. punkts).

43 — Spriedums *Prism Investments* (C-139/10, EU:C:2011:653, 40. punkts).

44 — Spriedums *Draka NK Cables u.c.* (C-167/08, EU:C:2009:263, 29.–31. punkts).